

Kitekint? - Az éhes szellem

2009 június 29. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Magyarország egyre közelebb lép a kapitalizmus bölcs?jéhez. A piaci átmenet során el?ször a globális térbe léptünk be, ami lényegében az amerikai gazdasági modell és gondolkodás korlátlan átvételét jelentette a 90-es évtized során, hiszen a globalizáció a világ amerikanizálásának rejtjelezett kifejezése.

A sikeres népszavazás után belépünk az Európai Unióba, tehát odalépünk a mai kapitalizmus bölcs?jéhez, ami

izgalmas élménynek ígérkezik.

A mai globális kapitalizmus a nyugat-európai városokban m?köd? piactérb?l jött létre úgy, hogy a kicsi városi terek néhány száz év alatt óriási egységes gazdasági térré tágultak és n?ttek össze. Ez volt az emberi civilizáció eddigi legnagyobb sikere, mert a középkori városi piacok földrajzilag kicsi magjából egy hatalmas globális piacgazdaság n?tt ki, amely az emberi élet szinte minden területét átformálja. Charles Handy azt mondja, hogy az ember hatalmas anyagi gazdagságra tett szert a globális kapitalizmus térhódítása révén, s?t az egyéni szabadság kiteljesedése is ennek köszönhet?. A szabadság és a jólét azonban új emberi igényt érlel: az értelmes élet igényét. A szerz? szerint a mai kapitalizmus soha nem látott anyagi gazdagságot hozott, de nem mehetünk tovább ezen az úton, hanem szükség van a kapitalizmus teljes reformjára. Ha a következ? száz évben úgy n? az emberi civilizáció gazdagsága, mint az elmúlt száz évben, akkor 16-szor többet fogyaszthatunk majd akkor, mint ma. De a fejlett világnak biztosan nincs szüksége 16-szor több tárgyra, energiára, élelemre, mint jelenleg, miközben az emberiség legfejlettebb ötöde is növekszik: de hová? Az afrikai törzsek körében kétfajta éhséget ismernek: a gyomor és a szellem éhségét. Handy szerint ma anyagi gazdagságban és szellemi szegénységben élünk, a két emberi éhség közül csak az els?t gy?rtük le.

Az a javaslata, hogy alaposan gondoljuk át az emberi élet értelmét a XXI. században, keressünk új célt, és bátran alakítsuk át a fejlett világ társadalmait, cégeit, közösségeit és államait. Azt ajánlja, az értelmes élet célját lássuk abban, hogy egy kicsivel jobb világot hagyunk magunk után, mint volt születésünk el?tt. Ezt a magatartást helyes önzésnek hívja, ami egyéni életünkben azt jelenti, hogy összehangoljuk saját érdekeinket és mások segítségét. Idézi Alexis de Tocqueville-t, aki már másfél évszázaddal ezel?tt felfigyelt az amerikai társdalom széls?séges individualizmusára, és igen nagy veszélyt látott benne.

Ma az Amerikán kívüli világ nagyon gyors és mélyreható amerikanizálódáson megy át - ennek gyorsasága és "hatékonysága" hasonló a vírusfert?zéshez, ami a családi, közösségi, vallási, gazdasági és állami köt?dések lazulásával, s?t felbomlásával jár együtt. Ez részben a modern technológia és az információra alapozott gazdaság terméke, mert már nem az egyéni kívüli eszközök - föld, gép, pénz - jelentik a gazdagság legfontosabb forrását, hanem az emberi képességek és a min?ségi tudás. Ha az egyén fejében és kezében van a gazdagság forrása, akkor az egyéniség, személyiség felértékel?dik. Az er?sebb egyéniség megteremti saját szabadságát, de erejénél fogva még tovább megy, és arra is hajlamos lesz, hogy azoktól a kötöttségekt?l is megszabaduljon, amelyek mélyen emberiek és amelyekre valójában nagy szüksége van. Ezek a lélek szükségletei, melyek a genetikai állományunkba is belevés?dtek: közöttük találjuk az önfeláldozó családi szeretetet, a javak olyan megosztását, ami az egész közösség túlélését biztosítja, a másokkal való összefogást, és sok mást, ami nem következik a tisztán önzésre épül? individuális m?ködésb?l.

A globalizációnak nevezett amerikanizálódás azt a különleges amerikai tulajdonságot terjeszti el a világban, ami az egyéni érdekek közösségi értékeken felüli követését jelenti. Charles Handy, aki egyetemi professzorként, íróként és vezet? brit közéleti személyiségként jelent?s hatással van a brit szellemi elit gondolkodására, nem állítja szembe egymással Amerikát és Európát, hanem a globális kapitalizmus megreformálására szólít fel. Mégis az általa felhozott példákából világos, hogy a széls?ségesen individuális amerikai és a közösséget középpontba helyez? ázsiai és európai (!) gondolkodás és társadalmi modell között jelent?s a különbség, és nem titkolja, az utóbbit tartja alkalmasnak arra, hogy megújítsa a kapitalizmust. Talán a mai globális korszak új paradoxona az, hogy a széls?séges individualizmusra épül? amerikai modell nagyon hatékony a gazdaságban, míg az ennél lényegesen több közösségi értéket követ? európai és ázsiai modell a társadalmak összetartásában, a szellemi és lelki igények kielégítésében vizsgázik jobban. Mintha az anyagi éhséget az amerikai, a szellemi és lelki éhséget az európai és ázsiai m?ködés gy?rné le jobban.

Magyarország európai uniós csatlakozását megelőz?en mi, magyarok nagyon alaposan magunkba szívtuk az amerikai modellt, és sokszor még széls?ségesebb mutációját is kialakítottuk, mint amit Amerikában látunk. Ott a zászló, a vallás és a kisközösségek iránt kétségkívül er?s a vonzódás, s?t a szervezett jótékonykodás is szinte kötelez?. Itt az ideje, hogy mi, magyarok az EU-csatlakozást követ?en valóban európaivá váljunk abban az értelemben, hogy egyéni érdekeinket összehangoljuk a közösségek értékeivel. Így kerülhetjük el, hogy lelkünket új éhség kezdje mardosni, miközben a sikeres európai felzárkózás közben gyomrunk jóllakik.

(Charles Handy: The Hungry Spirit, Beyond Capitalism - A Quest for Purpose in the Modern World, Hutchinson, London, 1997)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló